

működés különféle formáit ölti. Az igazi barátság lényeges tényezője mégiscsak egymás kölcsönösen jobb megismerése. A magyar ügyek fiatal szakértőjének ez a könyve ezért is emeli a lengyel olvasó közelébe a testvéri Duna menti országot és népet.”

KOVÁCS ISTVÁN

ROMÁNIA

Ady Endre román fordítója: G. Georgescu

Az ötvenes években kétségkívül ő volt Szatmár legtekintélyesebb irodalomtanára. Szakmai jártasságát, tárgyi tudását, költői fogékonyságát, kifejezőképességének gazdagságát senki sem vonhatta kétségbe. Pedig akkor még kevesen tudták, hogy a Duna-delta távoli tájairól származó pedagógus ifjúkorában szívesen verselt, s művészetének barátai, méltatói, számontartói között olyan tekintélyek is találhatók, mint az Eminescu-kutató Perpessicius akadémikus.

Tanítványai rajongtak érte, hiszen magas színvonalú előadásaival, lenyűgöző elemzéseivel, páratlanul színes, finoman árnyalt nyelvi gazdagságával, egész habitusával meghódította őket. Még azok is lelkesedtek érte, akiket felületességük, pontatlanságuk, nyelvi botladozásuk, az irodalom iránti közönyösségük miatt gúnyos megjegyzéseivel, ízes malíciájával hébe-hóba célba vett.

Ady iránti érdeklődését a bukaresti egyetem padjairól hozta magával, ahol egy francia nyelvű antológia lapjairól lépett eléje az „Értől az Óceánig” törő szimbolista forradalmár költő megkapó alakja. Mivel nem bízhatott a férfikorában gyéren gyűjtött nyelvi ismereteiben, nyersfordításokra támaszkodva keletkeztek a negyvenes évek végén első Ady-tolmácsolásai. Lelkiismeretességére jellemző, hogy nem elégedett meg egyetlen nyersfordítás-változattal, magyar, illetve magyarul tudó tanártársaitól több változatot is begyűjtött, s miután tudatában, emlékezetében kialakult az eredeti megbízhatóan valós, igaz képe, kereste meg hozzá a legillőbb, legmegfelelőbb nyelvi-formai köntöst.

Így keletkeztek a *Scăpătorul focului* (A tűz csiholója) címmel kötetbe foglalt tolmácsolások, melyeket a kolozsvári Minerva kiadónál jelentetett meg 1948-ban, saját költségére s — fűzzük sietve hozzá — veszteségére.

Némi kárpótlásul s elismerésül szolgált számára, hogy a hetvenes évek legelején a Kolozsvárt működő Dacia Könyvkiadó a mintegy tíz darabbal bővített fordítás-füzért — most már — illő, méltó, igényes külső formában újra megjelentette, s a kritika osztatlan elismeréssel, szeretettel fogadta s köszöntötte.

Nevét s műfordítói tevékenységének híret időközben szárnyára kapta az idő, hiszen folyóiratokban, majd önálló kötetekben rendre megjelentek Puskin (*Anyegin*), Verlaine (*Versuri*, Bukarest, 1967), Rimbaud prózaverseinek fordításai. A romániai magyar költők sorából Kiss Jenő költészetét zárta leginkább szívébe, amint azt a bukaresti Eminescu kiadó gondozásában *Continutul cîntecului* c. kötetben (1971) megjelent átültetései (*Délelőtt fűrészelek*, *Csontos, vén paraszt volt*, *Külvárosban*, *Kicsi Ági* stb.) igazolják.

A szatmári Eminescu liceumból a hatvanas években a nagybányai tanárképző főiskola irodalomelméleti katedrájára szólította az elismerés, de továbbra is kötelességének, hivatásának érezte a szellemi hidverés feladatának teljesítését.

Élete utolsó szakaszában a Petőfi-centenárium terelte művészi érdeklődését a *Szeptember végén* költőjének varázslatos tájai felé. Fiatalos hevülettel fedezte fel a szabadság s az Alföld költőjének legszebb, legrepresentatívabb darabjait, s a szatmári Petőfi-ünnepség során a már megtört fizikumú költő-műfordító az igaz, őszinte

szeretet hangján mutatta be új keletű Petőfi-fordításait (*Falu végén kurta kocsmá, Respublica, A kutya dala, A farkasok dala* stb.). Ezek a „kései hajók” — sajnos — kötetbe már nem sorakozhattak fel; folyóiratok (Viața Românească, Steaua, Cronica Sătmăreană stb.) lapjain tanúskodtak a román—magyar művelődési kapcsolatok egyik legönzettelenebb modern képviselőjének nemes erőfeszítéseiről.

Fordítási módszerére jellemző, hogy addig sosem volt kíváncsi a szóban forgó versek esetleg már korábban elkészült és közzétett román tolmácsolásaira (Șt. O. Iosif, O. Goga, M. Beniuc, E. Jebeleanu átlüktetéseire), míg a maga eredeti eszközeivel s eljárásaival meg nem valósította, véglegesítette saját művét. Fogyatékos magyar nyelvtudását csodálatra méltó versintuíciónál pótolta, s ez átsegítette a legnehezebb, olykor áthidalhatatlannak látszó tartalmi avagy formai nehézségeken, buktatókon. Sosem fűtötték anyagi avagy pillanatnyi politikai ambíciók, nemesebb eszmék vezették: két egymásra utalt nép szellemi közeledésének a gondolata s az igazi művészet határtalan tisztelete, szeretete.

PÉTERFY ÁDÁM

Portré Veronica Porumbacu román költőnőről és műfordítóról

Kezdő műfordító létemre, a múlt év végén abban a szerencsében részesültem, hogy a Magyar Írók Szövetségének ösztöndíjasaként harminc napot tölthettem Romániában.

Számomra rendkívül hasznos volt az út, s olyan jól sikerült, mintha valaki előre megírta volna „forgatókönyvét”. Nagyon sok érdekes emberrel találkoztam, költőkkel, írókkal, műfordítókkal — románokkal, magyarokkal vegyesen.

Egyik legrokonszenvesebb új ismerősöm Veronica Porumbacu román költőnő, a magyar líra szakavatott tolmácsolója, akit a télelő egyik ködös-borongós délutánján kerestem föl Bukarestben, a Bölcsészkartól néhány percnyre levő otthonában.

Keveset tudtam róla, mindössze annyit, hogy jónevű írónő, és sokat fordított József Attilától, Vörösmartytól és másoktól. Becsöngettem. Alacsony termetű, kedves arcú nő nyitott ajtót, majd miután letettem kabátom, betessékelt. Azon otthonok egyike volt, ahol jólesik körülnézni az embernek, s az idegen is azonnal és önkéntelenül jól érzi magát. Ugyanaz a keresetlen közvetlenség és mélyről jövő kedvesség áradt belőle, mint lakójából. Leültetett, majd kávéval kínálta. A beszélgetés nehezen indult, mivel látogatásomnak, azon kívül, hogy egyik regénye újonnan megjelent magyar fordításának tiszteletpéldányát átadtam neki, nem volt különösebb célja. Tőviről hegyire kifaggatott, mi járatban vagyok Bukarestben, mivel foglalkozom. Közben papírt, ceruzát kerített, s beszélgetés közben néhány határozott vonallal jól sikerült portrét kanyarított szerény személyemről, bocsánatkérően hozzátéve, hogy ilyen módon éli ki képzőművész hajlamait.

Aztán én kezdtem kérdezősködni. Hogyan és kitől tanult meg magyarul, mikor kezdett el fordítani és kit fordított először irodalmunkból. Elmondta, hogy ősei moldvai származásúak, ő azonban már Bukarestben született. Magyar szót nemigen hallott maga körül. A magyar irodalomra, ezen belül József Attilára Eugen Jebeleanu hívta fel figyelmét, elsősorban fordításaival, közvetlenül a háború befejezése után. Magyarul saját erejéből, nyelvtankönyvből és szótárból tanult meg. Mondatnak első csiszolója pedig egy korondi székely lány volt. Sokat küszködött József Attila román megszólaltatásával, egyébként mindig a kiszemelt költő legnehezebbnek tetsző versével kezdte, József Attila esetében a „Születésnapomra” cíművel.